

RIL 273-2022

Infrarakennuttaminen

The logo for RIL, consisting of the lowercase letters 'ril' in a bold, sans-serif font. The 'r' and 'i' are connected, and the 'l' is a simple vertical bar.

RILin julkaisuilla on oma kotisivu, joka löytyy osoitteesta www.ril.fi/kirjakauppa ko. kirjan kohdalta. Sinne on koottu tiedot julkaisun painoksista sekä mahdolliset lisäinformaatiot.

JULKAISIJA JA KUSTANTAJA:
RIL ry

MYYNTI:
RIL ry
www.ril.fi/kirjakauppa

ISBN 978-951-758-685-6 (nid.)
ISBN 978-951-758-686-3 (pdf)
ISSN 0356-9403

Painopaikka: Hansaprint Oy, 2022

Tämän teoksen osittainenkin kopiointi ja saattaminen yleisön saataviin on tekijänoikeuslain (404/61, siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen) mukaisesti kielletty ilman nimenomaista lupaa.

© RIL ry

Alkusanat

Noin 10 % Suomen kansallisvarallisuuden arvosta koostuu yhdyskunnan perusrakenteista, joita ovat mm. kadut, väylät, puistot, vesi- ja energiahuollon verkostot, satamat ja lentokentät. Hyvin rakennettu ja kunnossapidetty infra turvaa kansalaisten arjen toimintojen sujuvuuden sekä mahdollistaa alueiden ja elinkeinoelämän kehittymisen.

RIL ry on vuosikymmeniä julkaissut rakennetun ympäristön laatua ja hyvää rakentamista edistäviä suunnittelu- ja toteutusohjeita sekä käsikirjoja. Tässä julkaisussa *RIL 273-2022 Infrarakennuttaminen* käsitellään koko infrahanketta lähtien käynnistysvaiheen tarpeiden ja tavoitteiden määrittelystä aina hankkeen jälkeisiin kunnossapitoprosesseihin. Hankkeen johtamisen, suunnitteluttamisen ja toteuttamisen osioiden ohella julkaisussa paneudutaan myös erilaisten infrahankkeiden erityispiirteisiin.

Infrasektorin yleinen haaste on, että hyvät käytännöt ja prosessimallit ovat usein organisaatio- ja henkilösidonnoisia ja alalla on paljon kokemuseräistä tietoa, jota ei ole dokumentoitu yleisempään käyttöön. Infra-alan johtamisesta ja rakennuttamisesta on talonrakentamisesta poiketen hyvin vähän kirjallisuutta. Infrastruktuurin rakentamisesta ja kunnossapidosta yli puolet on julkisella rahalla toteutettua. Ohjeessa on otettu huomioon ajantasainen lainsäädäntö ja käsiteltäviin aiheisiin liittyvät viranomaismääräykset.

Julkaisu on ensimmäinen yhtenäinen esitys infrarakennuttamisen sisällöstä, tehtävistä ja alan yhteisistä käytännöistä ja sen on tarkoitus soveltua hyvin myös oppikirjaksi.

Tämän julkaisun kirjoittamisesta ovat vastanneet pääosin Juha-Matti Junnonen ja Olli-Pekka Aalto. Heidän lisäksi toimituskuntaan ovat kuuluneet Päivi Ahlroos, Ville Alajoki, Jaakko Koivunurmi, Juha Laurila, Hannu Lehtikankare, Vesa Rönty, Matti Sivunen, Lotta Suominen, Milko Tietäväinen sekä RILin puolesta hanketta ohjannut tekninen johtaja Pekka Talaskivi. Ohje on ollut laajalla lausuntokierroksella,

RIL ry kiittää kirjoittajia, rahoittajia ja lausunnonantajia, jotka asiantuntijuudellaan ja sitoutumisellaan ovat mahdollistaneet tämän ohjeen syntymisen.

Kesäkuussa 2022

RIL ry

Jussi Aho
puheenjohtaja

Janne Tähtikunnas
toimitusjohtaja

Sisällysluettelo

1.	INFRA-ALAN NYKYTILA JA KEHITYSNÄKYMÄT	9
1.1	Johdanto	9
1.2	Infra osana yhteiskuntaa	10
1.3	Infra ja maankäyttö.....	13
1.4	Vaihtoehtoisia tulevaisuuskuvia	20
2.	HANKKEEN TARPEIDEN JA TAVOITTEIDEN MÄÄRITTELY	25
2.1	Tarvemäärittely.....	25
2.2	Hankkeen hyödyllisyys ja kustannukset.....	26
2.3	Päätöksenteko, viranomaisohjaus ja omistajuus	31
2.4	Hankkeen rajauksen tärkeydestä.....	33
2.5	Sidosryhmätyöskentely – yhteistyö pitkäaikaisessa hankkeessa (Case Pasila).....	36
2.6	Hankeohjelman laatiminen.....	39
3.	INFRAHANKKEEN JOHTAMINEN	43
3.1	Lähtökohdat	43
3.2	Hankkeen projektointi ja etenemisen mahdollistajat	47
3.3	Organisaatio ja tiedonkulun varmistaminen	54
3.4	Johdettavat osa-alueet.....	56
3.5	Raportointi.....	63
3.6	Sidosryhmät	64
3.7	Toteutusmuodon valinta	66
4.	INFRAHANKKEEN SUUNNITTELUUTTAMINEN.....	73
4.1	Hankkeen tavoitteiden määrittäminen.....	73
4.1.1	Omaisuuksienhallinnan tavoitteet.....	74
4.1.2	Toiminnalliset tavoitteet.....	74
4.1.3	Kunnossapidettävyyden tavoitteet.....	77
4.1.4	Olemassa olevaa infraa koskevat tavoitteet	77
4.1.5	Kustannustavoitteet	78
4.1.6	Aikataulutavoitteet.....	79
4.1.7	Ympäristötavoitteet	80
4.1.8	Turvallisuustavoitteet	81
4.1.9	Esteettiset tavoitteet.....	82
4.2	Suunnittelutasot	84
4.2.1	Maakuntakaava.....	84
4.2.2	Yleiskaava.....	84
4.2.3	Asemakaava	85
4.2.4	Esisuunnittelu, rakennettavuusselvitys ja muut varhaiset selvitykset	85
4.2.5	Yleissuunnitelma.....	86
4.2.6	Tiesuunnitelma.....	87
4.2.7	Ratasuunnitelma	87
4.2.8	Katusuunnitelma	88
4.2.9	Puiston tai muun yleisen alueen suunnitelma.....	89
4.2.10	Rakennussuunnitelma	89

4.2.11	Korjaussuunnitelma	89
4.3	Hankkeiden vaatima luvitus ja sopimukset	90
4.3.1	Rakennuslupa	90
4.3.2	Toimenpidelupa	90
4.3.3	Rakennuksen purkulupa	91
4.3.4	Maisematyölupa	91
4.3.5	Ilmoitusmenettely	92
4.3.6	Vesilain mukainen käsittely	92
4.3.7	Luonnonsuojelulaki	94
4.3.8	Rautatiejärjestelmään liittyvä luvitus	95
4.3.8.1	Suunnitelma rautatiehankkeesta	95
4.3.8.2	Rautatien käyttöönottolupaprosessi	96
4.3.9	Pelastusviranomaisen ohjaus ja valvonta	97
4.3.10	Suunnittelu- ja toteutussopimus	99
4.3.11	Yksitystien perustaminen	99
4.4	Suunnittelun hankinta	100
4.4.1	Omana työnä suunnittelua vai ulkopuolisella suunnitteluttamista	100
4.4.2	Konsulttityön suorahankinta	100
4.4.3	Konsulttityön kilpailuttaminen	100
4.4.3.1	Hintakilpailu	101
4.4.3.2	Hinta-laatu kilpailu	102
4.4.3.3	Suunnittelu- ja ideakilpailu	102
4.4.4	Puitesopimus	104
4.4.5	Dynaaminen hankintajärjestely	105
4.5	Suunnittelun lähtötiedot	105
4.5.1	Kirjalliset lähtötiedot	105
4.5.2	Kartoitustyöt	106
4.5.3	Maaperätiedot	106
4.5.4	Vanhojen rakenteiden tutkimukset	107
4.6	Infrahankkeen suunnittelun ohjaus	108
4.7	Tilaaajan ja konsultin väliset vastuut, velvoitteet ja toimintatavat	110
4.7.1	Tilaaajan velvollisuudet ja vastuut	110
4.7.2	Konsultin velvollisuudet ja vastuut	111
4.7.3	Tilaaajan ja konsultin yhteydenpito	112
4.7.4	Veloitusperusteet	113
4.7.5	Toimitettu ja tuotettu aineisto	114
4.7.6	Aikataulu ja mahdollinen töiden keskeyttäminen	115
4.7.7	Konsulttisopimuksen purkaminen	115
4.7.8	Sopimusasiakirjat ovat kokonaisuus	116
4.7.9	Erimielisyyksien ratkaiseminen	117
4.8	Suunnitelmien hyväksymismenettelyt	117
5.	INFRAHANKKEEN TOTEUTTAMINEN	119
5.1	Rakentamisvaiheen aloitusedellytykset	119
5.1.1	Suunnitelmat ja niiden toteutus	119
5.1.2	Ympäristöön liittyvät luvat	121
5.1.3	Muita aloitusedellytyksiä	122
5.2	Urakoitsijan hankintaprosessi	124
5.2.1	Lähtökohdat	124

5.2.2	Tarjouspyyntöprosessi ja tarjouspyynnön tarkoitus.....	125
5.2.2.1	Tarjouspyynnön tarkoitus	125
5.2.2.2	Urakoitsijan valintaperuste	126
5.2.3	Tarjousten vertailun suunnittelu	128
5.2.4	Tilaaajan asettamat vaatimukset ja kriteerit	131
5.2.4.1	Tilaaajan asettamat urakoitsijan soveltuvuusvaatimukset.....	131
5.2.4.2	Tilaaajan asettamat tarjouksen vertaluperusteet	135
5.3	Osapuolten velvollisuudet ja vastuut toteutusvaiheen aikana.....	143
5.3.1	Tilaaajan velvollisuudet	143
5.3.2	Urakoitsijan velvollisuudet.....	147
5.3.3	Reklamaatiovelvollisuus.....	151
5.3.4	Urakoitsijan vastuut.....	153
5.3.5	Lisä- ja muutostyöt.....	157
5.3.6	Urakka-aika	158
5.3.7	Vastaanotto	160
5.3.8	Taloudellinen loppuselvitys	163
5.3.9	Erimielisyydet.....	164
5.3.10	Sopimuksen purkaminen	166
5.4	Yhteistyömenettelyt hankeosapuolien kanssa	168
5.4.1	Yhteistyön lähtökohdat.....	168
5.4.2	Sopimukselliset yhteistyömenettelyt	169
5.4.3	Organisatoriset menettelyt.....	176
5.4.4	Teknologiset menettelyt	178
5.5	Viestintä ja työskentely hankkeen ulkoisten osapuolien kanssa	180
6.	INFRARAKENTEIDEN KÄYTÖNAIKAINEN RAKENNUTTAMINEN	189
7.	ERILAISTEN INFRAHANKKEIDEN RAKENNUTTAMISEN ERITYISPIIRTEITÄ	193
7.1	Kiertotalous infrarakentamisessa	193
7.2	Katualueen uudistaminen.....	196
7.3	Maanalaiset tilat ja tunnelit.....	199
7.4	Lentokenttäalueet.....	200
7.5	Taajamien energiansiirtoverkot	203
7.6	Maisemarakennuttaminen.....	204
	LÄHDELUETTELO JA KIRJALLISUUTTA.....	207

ILMOITTAJAHAKEMISTO

Ilmoitukset julkaisun lopussa.

GRK Infra Oy
 Insinööritoimisto Pohjatekniikka Oy
 Insinööritoimisto Ponvia Oy
 Nord Raudoitus Oy
 NRC Group Finland Oy
 Sweco PM Oy
 Terramare Oy